

การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี

The Development of a Community Financial Organization based on the Strength of the
Saccha Savings Group , Ta Kad Ngaow Sub-District,
Tha Mai District, Chantaburi Province

วัลลภ สุรทศ

WALLOP SURATHOS

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: surathos2507@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี และ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 21 รูปหรือคน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง หลังจากนั้นทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสร้างข้อสรุปประเด็นที่ศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพองค์กรการเงินชุมชน ประกอบด้วย 5 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีการพัฒนาและเจริญเติบโตค่อนข้างเร็ว จากที่เริ่มก่อตั้งกลุ่มครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2539 ซึ่งมีสมาชิกเพียง 108 คน มีเงินออม 6,810 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 106,021 คน มีเงินหมุนเวียน 2,419,873,000 บาท

2. กระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านการเงิน 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านสวัสดิการ 5) ด้านเครือข่าย 6) หลักธรรมาธรรม 4

3. แนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ 2) พัฒนาระบบการเงิน การบัญชี การบริหารความเสี่ยงและการสร้างทะเบียนคุม 3) พัฒนาระบบการทำงานร่วมกับเครือข่ายครอบคลุมทั้งระดับกลุ่ม ระดับเขต และระดับจังหวัด

คำสำคัญ: การพัฒนา, องค์กรการเงินชุมชน, ความเข้มแข็ง, กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

Abstract

The purposes of this research article were to study the conditions, development process, and propose ways to develop the community financial organization based on the strength of the Sacca Savings Group, Ta kad Ngaow Sub-District, Tha Mai District, Chanthaburi Province. The present study adopted a qualitative approach. Structured in-depth interviews were applied to collect data. A total of 21 participants were selected via purposive sampling. Data were then obtained for the purposes of triangulation and analysed using content analysis and induction of analysis on the studied issues. The findings are as follows:

1. The conditions of the community financial organization comprising five Sacca Savings Groups that displayed rapid rate of growth. The group was initially founded on the 10th of March 1996 with 108 members and total savings of 6,810 Baht, presently there are 106,021 members with combined savings of 2,419,873,000 Baht.

2. The development process of the community financial organization consisted of six dimensions, namely, knowledge, finance, personnel, welfare, network, and four virtues for a good household life.

3. The following ways to develop the community financial organization are as follows: 1) develop the potential of the committee 2) develop the financial system, the accounting system, risk management, and registration preparation; and 3) develop the working system together with the network in order to cover the group, district, and the provincial levels.

Keywords: Development, Community Financial Organization, Strength, The Saccha Savings Group

บทนำ

เพื่อให้การกำหนดทิศทางในการพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชนมีความชัดเจนคณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. 2560-2564 ที่กระทรวงการคลังเสนอ และเป็นการสานต่อการดำเนินการตามแผนแม่บทการเงินระดับฐานรากที่กระทรวงการคลังได้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ.2541-2554 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้นโดยแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. 2560-2564 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการสร้างรายได้และพัฒนาศักยภาพด้านการเงินของประชาชนระดับฐานราก การแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน การสร้างทักษะให้ประชาชนมีความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาผู้ให้บริการทางการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้สถาบันการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการทางการเงินในระดับฐานรากมากขึ้น เป็นต้น และยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Financial Infrastructure) ให้เหมาะสมต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างยั่งยืน การจัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายระบบการเงินภาคประชาชนการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูล เป็นต้น (สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2559.)

องค์กรการเงินชุมชนมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างรากฐานความเข้มแข็งของคนในชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนก็มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในฐานะที่เป็นองค์กรการเงินชุมชนระดับฐานรากที่ก่อกำเนิดและจัดตั้งขึ้นในชุมชนแต่ละชุมชนมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน เป็นแหล่งเงินทุนในชุมชน ปัจจุบันประชาชนในชุมชนต่างๆ จำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบอย่างธนาคารพาณิชย์ทั่วไป จึงได้รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นองค์กรการเงินระดับฐานรากเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน การเงินระดับฐานรากจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน และยิ่งก่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมหลายด้าน เช่น ส่งเสริมให้มีการจัดการทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมวินัยด้านการออม เพิ่มโอกาสของสมาชิกขององค์กรการเงินระดับฐานรากที่จะได้รับความสะดวกในการฝากเงิน และสามารถกู้เงินได้ โดยไม่ต้องนำหลักทรัพย์มาค้ำประกัน และยังมีอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้นอกระบบ รวมทั้งยังมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และที่สำคัญคือเสริมสร้างวินัยทางการเงินให้กับประชาชนในชนบท ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง (กระทรวงการคลัง, 2551.) นอกจากนี้ องค์กรการเงินชุมชนระดับฐานรากยังเป็นทางออกในการลดปัญหานี้อนกระบบซึ่งถือว่าเป็นปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญประการหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับ Shigeo Takenaka (2006.) ที่กล่าวว่า Microfinance ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจนกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ซึ่งอยู่ในจังหวัดจันทบุรีเป็นองค์กรการเงินชุมชนรูปแบบหนึ่งในระดับจุลภาคที่จัดอยู่ในกลุ่มพึ่งตนเอง ที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนในนามกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สำหรับคนจันทบุรี เพื่อเป็นการสร้างทำนบกั้นเงินไม่ให้ไหลออกนอกชุมชน เป็นหลักคิดสำคัญที่พระครูสุวรรณโพธิธรรม (มนัส ขนดิธมโม) ประธานผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ชี้ทางออกในการแก้ปัญหาทางการเงินให้กับชาวบ้าน

ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมแบบครบวงจรของชีวิต ปัจจุบันมีปัญหาใหญ่คือเรื่องการจัดการทางการเงิน ชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงิน มีปัญหาหนี้สิน (พระครูสุวรรณโพธิ์ธรรม (มนัส ขนติธมฺโม) [ออนไลน์]), ทำให้พระครูสุวรรณโพธิ์ธรรม (มนัส ขนติธมฺโม) เจ้าคณะตำบลลาด เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง มองเห็นความทุกข์ร้อน ความเดือนร้อนของชาวบ้านที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน จากการถูกเอาเปรียบจาก นายทุนเงินกู้ที่เรียกเก็บดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 20 ต่อเดือนทำให้ชาวบ้านที่กู้ได้รับความเดือดร้อน เกิดความไม่เป็นธรรม จึงเกิดแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านได้อยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพที่มั่นคง ไม่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน จึงได้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขึ้น เพื่อเป็นทางออกในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนที่เดือดร้อน โดยนำหลักการ แนวคิด จากผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเงินระดับฐานราก อย่างครูชบ ยอดแก้ว และพระอาจารย์สุบิน ปณีโต มาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนเนื่องจากประชากรในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย มีฐานะยากจน รายได้ไม่แน่นอนประสบปัญหาหนี้จากการประกอบอาชีพทำให้ต้องไปกู้เงินจากเจ้าหนี้ยนอกระบบ ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรหนี้สินได้เนื่องจากต้องรับภาระในการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง เมื่อมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เกิดขึ้น จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในบทบาทของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน การมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เกิดขึ้นในชุมชนเปรียบเสมือนการมีแหล่งเงินทุนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินให้แก่คนในชุมชน ปัจจุบันมีการขยายการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไปตามวัดต่างๆ อย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่น ศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อกลุ่ม ซึ่งตัวที่สะท้อนได้ดีที่สุดคือ สวัสดิการที่กลุ่มจ่ายให้แก่สมาชิกซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นตามอายุของการเป็นสมาชิก ทั้งนี้ เพราะทางกลุ่มเน้นให้สวัสดิการเจริญเติบโตโดยมุ่งหวังให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ที่ผ่านมามีกลุ่มมีปัญหาหนี้เสีย ปัญหาการจัดการข้อมูล เครดิตบุคคล การตรวจสอบสถานภาพทางการเงินของสมาชิก เนื่องจากมีสมาชิกบางรายกู้ยืมจากหลายแหล่ง ปัญหาการโกงและทุจริตของคณะกรรมการ จึงจำเป็นต้องสร้างคณะทำงานที่มีความรู้เรื่องการจัดการเรื่องเงินขึ้นมา เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานให้กลุ่มต่างๆ แต่แกนหลักที่ทำงานให้กับกลุ่มเป็นพระสงฆ์ เป็นทีมพระนักพัฒนา ซึ่งทางกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้สร้างขึ้นมา เพื่อให้เข้ามาทำงานนั้น ปัจจุบันยังขาดความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของการจัดการองค์การการเงินและสวัสดิการชุมชน (กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี, 2558.)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ในตำบลตะกาดแก้ว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากเป็นตำบลที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมากที่สุด มีการบริหารจัดการดี มีหนี้เสียเกิดขึ้นน้อย (ธันวา แสงวงการ, [ออนไลน์]) มีความเจริญเติบโตในด้านสวัสดิการสูง สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นที่ทำให้สมาชิกต้องการอยู่กับกลุ่มโดยพยายามรักษาวินัยทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เพราะทราบดีว่าการได้รับสวัสดิการที่ดีจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีตัวชี้วัดจากยอดจำนวนเงินสวัสดิการที่ปัจจุบันมีจำนวนเงินมากถึง 102,000,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ายังมีปัญหาบางด้านเกี่ยวกับการพัฒนา เช่น ด้านการเงิน บุคลากร ที่ยังเป็นจุดอ่อนอยู่ ซึ่งทำให้มีช่องว่างที่ยังสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาต่อได้อีก ดังนั้น จากสภาพปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มในด้านสวัสดิการ รวมถึงการมีผลการดำเนินการที่ดีทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่าทางกลุ่มมีกระบวนการในการดำเนินการอย่างไร จึงมีความ

สนใจที่จะศึกษาดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ 5 กลุ่ม ที่มีที่ตั้งการทำงานในวัดตะกาดเจ้า วัดคลองตา
สังข์วัดหนองคัน วัดหนองคัน วัดท่าไต้ และวัดปากน้ำแฉมหนู เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการเงินให้เป็น
ระบบและมั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพองค์การการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบล
ตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์การการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสม
ทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์การการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสม
ทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group
Discussion) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ตามกรอบคำถามในแบบ
สัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

พื้นที่การวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. พื้นที่การวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ใช้พื้นที่การศึกษาในตำบลตะกาดเจ้า อำเภотаใหม่ จังหวัด
จันทบุรี
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้
ที่สามารถจะให้ข้อมูลจริงได้ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ และมีบทบาท
สำคัญเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยแบ่งจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) (Dukes, S., 1984.)
จำนวนทั้งหมด 21 รูปหรือคน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูป
หรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแนวประเด็นการสนทนากลุ่มดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอน ดังนี้

1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ศึกษาดุษฎีนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ (Face Validity) ความตรงเชิงพินิจ

2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธาน และกรรมการที่ศึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ศึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี รวมจำนวนทั้งหมด 21 รูปหรือคน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี รวมจำนวนทั้งหมด 12 รูปหรือคน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยการแยกวิเคราะห์รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form) และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form)

ในการวิจัยเรื่องนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ 2 วิธี คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยข้อมูลนั้นได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของผู้วิจัยแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นถ้อยคำพรรณนา ซึ่งข้อมูลได้มาจากเอกสารสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิเคราะห์ ดังนี้ คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยจัดระบบข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ให้เป็นหมวดหมู่ 2) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ว่าแต่ละความเห็นมีความสำคัญและ

สัมพันธ์กันอย่างไร 3) การวิเคราะห์แบบพรรณนาตรรกะ (Logical Descriptive Analysis) ซึ่งแต่ละประเด็น ความเห็นและเหตุผลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและกระบวนการพัฒนาองค์กร การเงินชุมชนที่มีผลต่อความเข้มแข็ง และ 4) การตีความหมาย (Interpretation) แต่ละประเด็นความเห็น หมายถึงอะไรเกี่ยวกับสภาพขององค์กรการเงินชุมชนและกระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาด เจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

1) การก่อเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั้ง 5 กลุ่ม ที่ตั้งดำเนินงานอยู่ในวัดตะกาดเจ้า วัดคลองตาสังข์ วัดหนองคัน วัดท่าใต้ และวัดปากน้ำแหมหนู เกิดจากความ เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์

การมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เกิดขึ้นในชุมชนนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องความยากจน ปัญหาหนี้สินนอกระบบ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนเงินกู้แล้ว ยังตอบโจทย์เรื่องความต้องการบริการ ทางการเงินสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินในระบบตามแนวทางปกติได้ ที่สำคัญยังช่วยเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยสวัสดิการต่างๆ ที่กลุ่มจัดให้แก่สมาชิกของกลุ่มอีกด้วย

2) การดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั้ง 5 กลุ่ม มีการดำเนินงานใน 3 ด้านหลักดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 งานรับฝากเงิน เป็นธุรกรรมการเงินที่ทำให้สมาชิกกลุ่มการเงินได้มีโอกาสมาพบกัน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ด้านที่ 2 งานเงินกู้ยืม เป็นธุรกรรมการเงินที่ช่วยเหลือสมาชิกในยามที่มีความเดือดร้อนทาง การเงิน เป็นกิจกรรมการเงินที่เกิดขึ้นหลังจากที่สมาชิกมีการออม ด้วยระบบการพิจารณาเงินให้กู้ยืมที่ง่ายมีความ สะดวก รวดเร็ว สามารถดำเนินการอนุมัติได้ภายใน 1 วัน จึงทำให้เป็นจุดแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ซึ่ง สถาบันการเงินในระบบอย่างธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมีอาจทำได้

ด้านที่ 3 งานสวัสดิการ มีความสำคัญต่อผู้บริหารระดับต่างๆ คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิก กลุ่ม ในเรื่องของการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต สวัสดิการหลากหลายรูปแบบที่กลุ่มมี ให้ถือว่าเป็นจุดแข็งของกลุ่ม เป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้สมาชิกกลุ่มดำรงสมาชิกภาพอยู่กับกลุ่มได้เป็นเวลา ยาวนาน โดยสมาชิกทราบดีว่าสวัสดิการที่ได้รับมีความสำคัญต่อสภาพความเป็นอยู่ จึงทำให้สมาชิกกลุ่มทุกคน พยายามรักษาวินัยทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ

3) การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั้ง 5 กลุ่ม มีการกำหนด โครงสร้างคณะทำงานได้ชัดเจนโดยมีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน งานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยใช้เวทีการประชุม จัดประชุมเครือข่ายทุกเดือนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ โดยนำปัญหาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มาหารือร่วมกันในลักษณะของการระดมสมองเพื่อหาแนวทางแก้ไข

5) การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การดำเนินการด้านการสร้างการมีส่วนร่วมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ เริ่มตั้งแต่ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และทำยสุดร่วมได้รับประโยชน์ ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกรับผิดชอบ รู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม

2. กระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี มีดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ ความรู้ความสามารถในการบริหารที่ดีของบุคลากรมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างให้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีความเข้มแข็ง การพัฒนาทักษะ ความรู้ในงานประจำ (Routine) ให้มีความเชี่ยวชาญพร้อมการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังใช้วิธีการพัฒนาด้วยการให้บุคลากรศึกษาดูงานหน่วยงานภายนอกเพื่อนำวิธีการทำงานมาปรับใช้ในงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ส่วนสมาชิกใช้วิธีการแนะนำให้ความรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคล

2) ด้านการเงิน มีระบบการบริหารจัดการที่ดีเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติที่เป็นเลิศหากวิเคราะห์มิติทางการเงินของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ยังมีช่องทางในการพัฒนาให้ดีขึ้นได้อีก ซึ่งตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความเข้มแข็ง มี 3 องค์ประกอบ คือ 1. ความมั่นคงทางการเงิน 2. ระบบการเงินที่มีประสิทธิภาพ และ 3. มีระบบการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้

3) ด้านบุคลากร ทรัพยากรบุคคลนับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีวิธีการพัฒนาด้วยการให้บุคลากรเข้าศึกษาในหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียน ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นถึงวิธีการในการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพด้วย 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ความพร้อมในการใฝ่รู้ มิติที่ 2 คุณธรรมและความซื่อสัตย์

4) ด้านสวัสดิการ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั้ง 5 กลุ่ม ได้คำนึงถึงสวัสดิการว่าเป็นสิ่งจูงใจ เป็นแม่เหล็กดึงดูดให้สมาชิกรักษาวินัยทางการเงินได้เป็นอย่างดี เป็นบริการสำคัญของกลุ่มการเงินที่จัดให้แก่สมาชิกโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่สมาชิก ดูแลสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย จึงมีการสร้างสวัสดิการสำหรับสมาชิกทุกคน โดยมีเงื่อนไขสำคัญว่าจะต้องฝากเงินสม่ำเสมอและชำระหนี้คืนตามกำหนด

5) ด้านเครือข่าย กระบวนการพัฒนาเครือข่ายใช้หลักการจัดการงานด้วยระบบสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน มีความร่วมมือกันโดยการทำงานเป็นทีม ใช้รูปแบบรับฟังปัญหาต่างๆ แล้วช่วยกันคิดหาทางออก ขับเคลื่อนการทำงานด้วยการสื่อสารงานภายในของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ สร้างวัฒนธรรมการทำงานด้วยการมุ่งผลในงานโดยใช้วิธีทำงานเป็นกลุ่มด้วยการวางระบบการทำงานในลักษณะข้ามสายงาน (Cross Functional Team) มีรูปแบบคณะทำงานที่ประกอบด้วย ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับกลุ่ม มีการกำหนดบทบาท

หน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะทำงานโดยตรง ทำให้สามารถลดเวลาและขั้นตอนการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ผลลัพธ์ที่ได้คือเกิดสภาพคล่อง และความคล่องตัวในการบริหารงาน

6) หลักขรวาจาธรรม 4 เป็นประโยชน์ ทั้งต่อบุคคลและต่อองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ สามารถนำมาปรับใช้ให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยหลักธรรม 4 ข้อ คือ

1) สัจจะ ต้องมีความซื่อสัตย์ ด้วยกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ดำเนินธุรกรรมทางการเงินในการทำงานจะต้องมีบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ โปร่งใส ไม่ทุจริตหรือหลอกลวงผู้อื่น

2) ทมะ การฝึกตน พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อจะได้มีความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนางานซึ่งบุคลากรที่ดีต้องฝึกฝนตนเองให้ดีกว่าก่อน คณะกรรมการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฝึกฝนทักษะเพิ่มความรู้ในการบริหารจัดการการเงินของคนในชุมชน ให้เกิดดอกผลแก่สมาชิกและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด ส่วนสมาชิกต้องฝึกฝนตนเองให้มีวินัยทางการเงิน เตรียมเงินมาฝากในทุเดือนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3) ขันติ ความอดทน บุคลากรต้องมีความอดทนอดกลั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความมุ่งมั่นต่องานที่ได้รับมอบหมายเมื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4) จาคะ ความเสียสละ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จะต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัวรู้จักการให้และการแบ่งปัน การเสียสละของผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ยอมสละเวลา ความเป็นส่วนตัว รับหน้าที่ต่างๆ ในการบริการสมาชิกและการบริหารจัดการการเงินของกลุ่ม เพื่อทุกคนได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3. แนวทางในการพัฒนาองค์กรสัจจะสะสมทรัพย์พื้นฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี มีดังต่อไปนี้

1) แนวทางในการพัฒนาคน มีการดำเนินการดังนี้

1.1) คณะกรรมการ ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน ระดับการศึกษาไม่สูง ยังขาดความรู้ในเชิงวิชาการที่เป็นระบบ การพัฒนาศักยภาพกรรมการอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะใช้ในการพัฒนางานเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ แนวทางการพัฒนาคือการติดอาวุธทางปัญญาด้วยการศึกษาดูงาน เรียนรู้เพิ่มเติมในหลักสูตรที่สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาทักษะในการทำงาน

1.2) สมาชิก มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการของกลุ่ม เพื่อให้มีความรู้สึกรัก ผูกพันกับกลุ่ม สื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจกฎระเบียบกลุ่มและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่ม พัฒนาศักยภาพสมาชิกด้านอาชีพเพื่อเกิดรายได้ เนื่องจากปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการเงินได้ดีเท่าที่ควรขาดรายได้และเงินออมที่เหมาะสมทำให้ไม่มีศักยภาพพอที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนแนวทางการพัฒนาคือการเรียนรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคล

2) แนวทางในการพัฒนาระบบการเงิน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง วางระบบบริหารให้มีความชัดเจน เช่น ระบบการเงิน การบัญชี ระบบตรวจสอบ แผนการบริหารความเสี่ยง งบการเงินประจำปี รายงาน

ผลการดำเนินงานประจำปี สร้างระบบการตรวจสอบให้รัดกุมมากขึ้นเพื่อป้องกันความเสี่ยง ซึ่งแนวทางที่จะพิจารณาได้ดังนี้

แนวทางที่ 1 ระบบบัญชีการเงิน ควรสร้างระบบควบคุมรายการต่างๆ ทั้งเงินฝาก เงินกู้ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

แนวทางที่ 2 สร้างระบบการตรวจสอบสถานะทางการเงิน การบัญชี อย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง

แนวทางที่ 3 มีการกำหนดเป็นกรอบไว้ในกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการเงิน เช่น ผู้มีอำนาจฝากถอน การตรวจสอบ การบริหารความเสี่ยง อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

แนวทางที่ 4 มีการเข้ารับการตรวจสอบสถานะทางการเงินจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

แนวทางที่ 5 มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกปี

3) แนวทางในการพัฒนาเครือข่าย ขับเคลื่อนด้วยการสื่อสาร เพื่อให้การบริหารจัดการตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการทำงานได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัว โดยผู้บริหารระดับสูงถ่ายทอดกลยุทธ์ระบบการทำงานองค์กรไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านผู้บริหารในระดับจังหวัดไปสู่ระดับเขต และระดับกลุ่มตามลำดับ โดยมีคณะทำงานช่วยดำเนินงานในลักษณะข้ามสายงาน มีการติดตามงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาของของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถตอบสนองตามความต้องการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ต่างๆ ได้

สรุปได้ว่า ระบบเครือข่ายเกิดจากการสื่อสารภายในของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมการทำงานโดยการมุ่งผลในทาง ใช้วิธีการทำงานเป็นกลุ่มด้วยการวางระบบการทำงานในลักษณะข้ามสายงาน (Cross Functional Team) โดยใช้รูปแบบคณะทำงานที่ประกอบด้วยเครือข่ายระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับ ด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงานโดยตรง ทำให้สามารถลดเวลาและขั้นในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน

แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งและมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหาของของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การสร้างระบบการการเกื้อหนุน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ด้วยกัน

แนวทางที่ 2 การสร้างเครือข่าย โดยตั้งศูนย์กลางการทำงาน คอยช่วยเหลือในเรื่องการตรวจสอบบัญชีระหว่างกลุ่มเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี” สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีการพัฒนาและเจริญเติบโตค่อนข้างเร็ว ที่สำคัญ คือมีการดำเนินงานโดยใช้กิจกรรมการออมของสมาชิกเป็นฐานสำคัญของการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่ต่อเนื่องกับการออมเงิน ปลุกฝังให้เกิดความเข้าใจของการรวมกลุ่มกันว่าเป็นการส่งเสริมคุณงามความดีด้วยการออม ซึ่งเมื่อตั้งกลุ่มได้แล้ว แต่ละกลุ่มจะมีการนัดหมายให้สมาชิกกลุ่มมาประชุมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมการออม การกู้ยืมเงิน และการคืนเงินกู้ เดือนละครั้ง ครั้งละครึ่งวัน หรือ 1 วัน ทั้งนี้ เพื่อให้ภารกิจไม่เป็นภาระต่อเนื่อง เพราะสมาชิกแต่ละคนต่างก็มีภารกิจของตนเอง และครอบครัว การทำงานส่วนรวมจึงต้องมีความรวดเร็ว การให้บริการด้านการออมเงิน ชำระหนี้เงินกู้ และปล่อยกู้ ดำเนินงานทั้งหมดอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ภายในวันเดียว สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนาชัย สุขวณิช (2555) ซึ่งพบว่า การวางแผนจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับนโยบาย การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่งตามลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายกิจกรรมสวัสดิการ การบริหารงานบุคคล โดยใช้วิธีการเลือกตั้งสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่างๆ เข้ามาร่วมงาน ซึ่งเน้นหลักการประชาธิปไตย

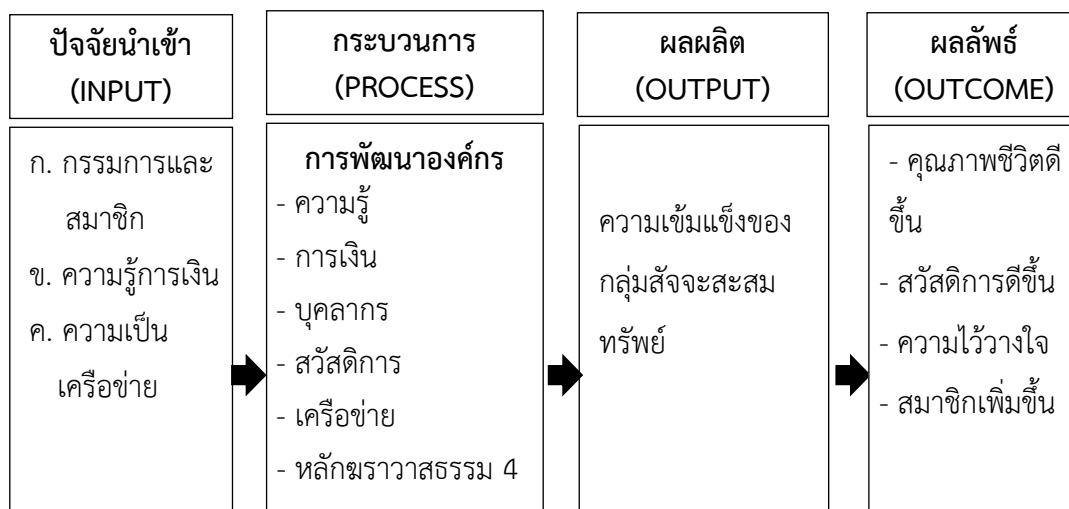
2. กระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านการเงิน 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านสวัสดิการ 5) ด้านเครือข่าย 6) หลักฆราวาสธรรม 4 และทั้ง 5 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการพัฒนาเครือข่ายที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการช่วยเหลือแบ่งปันองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงพันธมิตร มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิทย์ ทองโชติ (2557) ซึ่งพบว่า องค์กรการเงินชุมชน มีความเข้มแข็งในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเงินทุน ด้านผลการดำเนินงาน และด้านการเรียนรู้และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีศักดิ์ นพเกสร ซึ่งได้อธิบายถึงลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งนั้น จะต้องมีการเรียนรู้และการตัดสินใจของสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการพูดคุยถกเถียง แสดงความคิดเห็นในมุมมองที่มีความหลากหลาย ซึ่งชุมชนที่มีประชาคมที่เข้มแข็งจึงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

3. แนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการให้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานช่วยลดข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน ส่วนสมาชิก พัฒนาโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการเงิน เพื่อให้มีระบบการวางแผนด้านการเงินที่เหมาะสม และเสริมด้วยการพัฒนาคนในชุมชน 2) พัฒนาระบบการเงิน การบัญชี การบริหารความเสี่ยง และการสร้างทะเบียนคุม เนื่องจากการดำเนินงานด้านการเงินยังไม่เป็นระบบ 3) พัฒนาระบบการทำงานร่วมกับเครือข่ายครอบคลุมทั้งระดับกลุ่ม ระดับเขต และระดับจังหวัด เกิดกระบวนการเรียนรู้ และเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นแล้วจะทำให้มีการพึ่งพากัน ช่วยเหลือซึ่งกันและ

กัน อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สอดคล้องกับการศึกษาของอรรถัย แสงทอง (2558) ซึ่งพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการกลุ่มจะอ้อมอ้อมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตจังหวัดภาคใต้ คือ 1) ควรมีนโยบายส่งเสริมกลุ่มจะอ้อมอ้อมทรัพย์ทางการเงินอย่างจริงจัง 2) ควรมีการพัฒนาการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมีหน่วยงานราชการหรือท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน 3) ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยสร้างเวทีเชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชนและหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดเพื่อให้มีการทำงานร่วมกันมากขึ้น 4) ควรเพิ่มประสิทธิภาพของคณะกรรมการกลุ่มจะอ้อมอ้อมทรัพย์เพื่อให้แก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ควรมีการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมา และเปิดโอกาสให้ได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยสังเคราะห์แล้วสามารถสรุปเป็นแผนผัง ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา: วัลลภ สุรเทศ, 2564

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1) **ปัจจัยนำเข้า (Input)** ปัจจัยนำเข้าที่ทำให้กลุ่มจะอ้อมอ้อมทรัพย์มีความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน มีองค์ประกอบจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

1.1 กรรมการและสมาชิก ในการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยกรรมการและสมาชิกเป็นกลไกในการขับเคลื่อน การติดต่อจากปัญหาให้เกิดทักษะการจัดการด้านการเงิน จะเป็นช่องทางที่นำไปสู่เพื่อการแก้ปัญหาทางการเงิน ประกอบกับการมีคุณสมบัติเรื่องของความซื่อสัตย์และความเสียสละ ขณะเดียวกันความร่วมมือของสมาชิกในเรื่องการรู้จักและเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ของความเป็นสมาชิกเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มการเงินชุมชนต่างๆ มีความมั่นคง เข้มแข็ง ยั่งยืน

1.2 ความรู้การเงิน การส่งเสริมให้มีทักษะด้านการเงิน ด้วยการให้ความรู้เรื่องของการบริหารจัดการการเงินอย่างเป็นระบบ ถือเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กร

1.3 ความเป็นเครือข่าย สร้างระบบการทำงานให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มการเงินชุมชนด้วยกัน ด้วยการระดมสมองในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันให้มีความเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงสู่กระบวนการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มการเงิน แก้ไขปัญหาพร้อมกันในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน

2) กระบวนการ (Process) กระบวนการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้นของกลุ่มจะสะสมทรัพย์ ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบริหารองค์กรการเงินชุมชน การวางแผนในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่มีวิธีการรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละคน (Tacit Knowledge) ที่เกิดจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารทุกระดับและคณะกรรมการกลุ่ม การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ถอดประสบการณ์และรวบรวมความรู้จากบุคลากรที่เป็นผู้บริหารกลุ่ม ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดใหม่ๆ โดยอาศัยโอกาสจากการประชุมระดับเขตหรือประชุมสัญจรเป็นเวทีระดมสมอง แล้วดำเนินการรวบรวมข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่พร้อมทั้งบริหารจัดการข้อมูลให้มีความทันสมัยเพื่อป้องกันองค์ความรู้สูญหาย (Capture Knowledge)

2.2 การพัฒนาด้านการเงิน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน มีการกำหนดดัชนีชี้วัดที่บ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการทางการเงิน มีความสามารถในการวิเคราะห์อัตราทางการเงิน มีมิติที่เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการควบคุมและการตรวจสอบบัญชี โดยให้กลุ่มการเงินชุมชนต่างกลุ่มเข้าร่วมทำงานพร้อมทั้งทำการตรวจสอบการปฏิบัติงาน มีการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพ และสร้างความปลอดภัยในการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน

2.3 การพัฒนาบุคลากร ใช้วิธีการพัฒนาทักษะในการทำงาน ปฏิรูประบวนการทำงาน เสริมสร้างทักษะด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันที่อยู่ในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งการเสริมสร้างบุคลากรให้มีความพร้อมในการใฝ่รู้ มีคุณธรรม และความซื่อสัตย์

2.4 การพัฒนาสวัสดิการ ดำเนินการพัฒนารูปแบบของสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ให้เกิดเป็นจุดแข็งที่สามารถดึงดูดสมาชิก ด้วยระบบสวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจให้มีวินัยทางการเงิน

2.5 การพัฒนาเครือข่าย ดำเนินการด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มการเงินชุมชนต่างๆ ให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนงานและผลักดันปัญหาที่เกิดจากการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ทันเวลาสามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินของสมาชิกกลุ่มการเงินชุมชนต่างๆ ได้อย่างเพียงพอ

2.6 หลักธรรมาธรรม 4 เป็นกรอบที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรและสมาชิกให้ต้องยึดมั่นในสังฆะ ฆนติ และจาคะ โดยเฉพาะหลักธรรมข้อสังฆะในเรื่องของความซื่อสัตย์ปลุกฝังให้เกิดการทำงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต

3) ผลผลิต (Output) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าความเข้มแข็งของกลุ่มจะสะสมทรัพย์ มีองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ความเจริญเติบโตของเงินออม จากที่เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2539 ที่มีเงินทุนเริ่มต้นเพียง 6,810 บาท ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 2,419,873,000 บาท

3.2 ความเจริญเติบโตของสวัสดิการ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการปรับยอดเงินที่จ่ายเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและคณะกรรมการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต อาทากรณีสมาชิกและคณะกรรมการเสียชีวิตจะได้รับเงินฌาปนกิจสงเคราะห์สูงสุดถึงประมาณ 130,000 บาท และมีนโยบายจะจ่ายเพิ่มขึ้นอีก

4) ผลลัพธ์ (Outcome) เมื่อพัฒนาตามกระบวนการและสร้างความเข้มแข็งได้ยั่งยืน ดังกล่าวข้างต้น ได้จะส่งผลในด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี หลุดพ้นจากความยากจน ความเดือดร้อนจากการเป็นหนี้เงินกู้ยืมในระบบ

4.2 สวัสดิการดีขึ้น มีความมั่นคงในชีวิตจากสวัสดิการที่ดูแลตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต และมีสวัสดิการพิเศษสำหรับสมาชิกกลุ่มที่มีวินัยทางการเงินและปลอดคอบายมุข

4.3 ความไว้วางใจ ความมีเสถียรภาพทางการเงินประกอบกับความซื่อสัตย์ของผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

4.4 สมาชิกเพิ่มขึ้น จากที่เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2539 มีสมาชิกเพียง 108 คน ปัจจุบัน (22 ธันวาคม 2562) มีสมาชิก 106,021 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1.1) ควรส่งเสริมให้ ผู้นำ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มได้ศึกษาเรียนรู้ โดยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อเปิดวิสัยทัศน์ใหม่ๆ ให้เท่าทันโลกยุคดิจิทัล

1.2) ควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำระบบบัญชี สนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการการเงินฝาก เงินกู้ สัญญากู้เงิน และเงินสวัสดิการ เพื่อให้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีระบบการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง สะดวกและตรวจสอบได้ง่าย เสริมสร้างให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการงาน

1.3) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สมาชิกกลุ่มการเงินมีการบริหารจัดการเงินที่เป็นระบบ วางแผนการใช้จ่ายเงินได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยชี้วัดความเข้มแข็งและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งระหว่างองค์กรการเงินชุมชนระดับฐานรากในประเทศไทยกับต่างประเทศที่มีบริบทใกล้เคียง เช่น มาเลเซีย ไต้หวัน บังคลาเทศ เป็นต้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ ประสบการณ์ของต่างประเทศมาปรับใช้กับการเพิ่มประสิทธิภาพของการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชนของประเทศไทย

2.2) ควรทำการศึกษาวិจัยการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนเปรียบเทียบกับองค์กรการเงินฐานรากในประเทศต่างๆ เช่น มาเลเซีย ใต้หวัน บังคลาเทศ เป็นต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3) ควรศึกษาวิจัยความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนที่หลากหลายรูปแบบในประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และป้องกันความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี. (2558). **ที่ระลึกในพิธีถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- ชาญวิทย์ ทองโชติ. (2557). **รายงานวิจัย. “ความเข้มแข็งองค์กรการเงินชุมชน ในเขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”.** สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนาชัย สุขวณิช. (2555). “การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ธันวา แสงการ. (2 เมษายน 2564). **กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ร่วมประชุมใหญ่ประจำปี 2562 และร่วมฉลองในโอกาสครบ 24 ปี,** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://thainews.prd.go.th/news>, สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2564 .
- พระครูสุวรรณโพธิ์ธรรม (มนัส ขนติธมโม). (20 เมษายน 2560). **องค์กรการเงินชุมชน ปลดแอกหนี้ให้ชาวบ้าน.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.thaihealth.or.th/content/27662, สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2560.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.(2551). **ข่าวเศรษฐกิจ: แผนแม่บทการเงินระดับฐานราก (21 สิงหาคม 2551),** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง.
- สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2559). **ข่าวกระทรวงการคลัง : แผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ.2560-2564. ฉบับที่ 149/2559 (16 พฤศจิกายน 2559),** หน้า 1.
- อรทัย แสงทอง. (2558). “การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตจังหวัดภาคใต้”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- Denzin, N.K. (1978). **The Research Act.** 2nd ed.. New York: McGraw-Hill.
- Dukes, S., (1984). Phenomenology Methodology in the Human Sciences, **Journal of Religion and Health,** 23(3): 197-203.
- Shigeo Takenaka. (2006). **Regulatory Architecture for Microfinance in Asia.** Tokyo: Asian Productivity Organization.